

CÁCH DẪN TRỰC TIẾP VÀ CÁCH DẪN GIÁN TIẾP

Bài tập

1. Bài tập 1, trang 54, SGK.

2. Bài tập 2, trang 54 – 55, SGK.

3. Bài tập 3, trang 55, SGK.

4. Câu sau đây của nhà nghiên cứu Đặng Thai Mai :

Người Việt Nam ngày nay có lí do đầy đủ và vững chắc để tự hào với tiếng nói của mình.

(Đặng Thai Mai,
Tiếng Việt, một biểu hiện hùng hồn của sức sống dân tộc)

a) Dùng câu trên làm lời dẫn trực tiếp để viết tiếp vào chỗ có dấu ba chấm /.../ trong câu sau :

Trong bài *Tiếng Việt, một biểu hiện hùng hồn của sức sống dân tộc*, Giáo sư Đặng Thai Mai viết /.../

b) Dùng câu trên làm lời dẫn gián tiếp để viết tiếp vào chỗ có dấu ba chấm /.../ trong câu sau :

Trong bài *Tiếng Việt, một biểu hiện hùng hồn của sức sống dân tộc*, Giáo sư Đặng Thai Mai viết /.../

5. Đọc đoạn trích sau đây và thực hiện hai nhiệm vụ nêu ở bên dưới :

Chúng tôi tham dự Hội nghị cấp cao thế giới về trẻ em để cùng nhau cam kết và ra lời kêu gọi khẩn thiết với toàn thể nhân loại : Hãy bảo đảm cho tất cả trẻ em một tương lai tốt đẹp hơn.

(Tuyên bố thế giới về sự sống còn, quyền được bảo vệ và phát triển của trẻ em, trong *Ngữ văn 9*, tập một)

a) Trong đoạn trích trên, phần nào là nội dung lời kêu gọi ?

b) Viết một câu như trong thư gửi bạn, trong đó dùng phần nội dung lời kêu gọi trên đây làm lời dẫn gián tiếp.

6*. Đọc đoạn trích sau đây và chuyển lời dẫn trực tiếp của Ngọc Hoàng Thượng đế và Ruồi xanh thành lời dẫn gián tiếp :

Do loài người phát đờn kiện, Ngọc Hoàng Thượng đế mở phiên toà công khai xử tội loài ruồi. Ngọc Hoàng truyền cho vệ sĩ Nhện điệu Ruồi xanh lên điện, đập bàn thị uy :

– Ruồi kia, loài người kiện mi làm hại chúng sinh, mau mau khai ra tên họ, chủng loại và nơi ở !

Ruồi sợ hãi quỳ thưa trước vành móng ngựa :

– Con là Ruồi xanh, thuộc họ côn trùng hai cánh, mắt lưới. Họ hàng con rất đông, gồm Ruồi trâu, Ruồi vàng, Ruồi giấm... Nơi ở là nhà vệ sinh, chuồng lợn, chuồng trâu, nhà ăn, quán vỉa hè..., bất kì chỗ nào có thức ăn mà không dậy điệm con đều lấy làm nơi sinh sống.

(Dẫn theo : Ngọc hoàng xử tội Ruồi xanh,
trong Ngữ văn 9, tập một, tr. 14)

Gợi ý làm bài

1. Mục đích của bài tập này là nhận diện *lời dẫn* và *cách dẫn*. Em cần xem lại cách nhận biết và cách dùng lời dẫn trong phần *Ghi nhớ*. Chú ý phân biệt trường hợp dẫn trực tiếp với trường hợp dẫn gián tiếp.

Ví dụ, cách dẫn trong câu ở (a) là dẫn trực tiếp. Trong câu ở (a), lời dẫn bắt đầu từ "A ! Lão già...". Đây là cách dẫn lời của con vật thông qua sự tưởng tượng của nhân vật (theo kiểu ngôn ngữ nghệ thuật).

2. Mục đích của bài tập này là giúp em thực hành tạo câu có chứa lời dẫn theo mẫu gợi ý đã cho.

Cần chú ý rằng trong việc chuyển từ cách dẫn trực tiếp sang dẫn gián tiếp, nhiều khi ta phải thay đổi, thêm bớt một vài từ ngữ nhưng không được làm sai lệch ý nghĩa của lời dẫn. Ví dụ :

– Dẫn trực tiếp : Trong "Báo cáo Chính trị tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II của Đảng", Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ : "Chúng ta phải ghi nhớ công lao của các vị anh hùng dân tộc, vì các vị ấy là tiêu biểu của một dân tộc anh hùng."

– Dẫn gián tiếp : Trong "Báo cáo Chính trị tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ II của Đảng", Chủ tịch Hồ Chí Minh nói rằng người Việt Nam phải ghi nhớ công lao của các vị anh hùng dân tộc, vì các vị ấy là tiêu biểu của một dân tộc anh hùng.

Em tự làm tiếp các câu (b) và (c).

3. Mục đích của bài tập này là chuyển lời dẫn trực tiếp thành lời dẫn gián tiếp trong một tình huống giao tiếp có nhiều người tham gia, dễ gây nhầm lẫn. (Xem thêm phần chú ý ở bài tập 2.)

Để thực hiện bài tập này có hiệu quả, cần chú ý các điểm sau đây :

– Phân biệt rõ lời thoại là của ai, người nghe lời nói đó là ai, trong lời thoại đó có phần nào mà người nghe cần chuyển đến người thứ ba và người thứ ba đó là ai.

– Thêm vào trong câu những từ ngữ thích hợp để mạch ý của câu hiện rõ.

Ví dụ : *Vũ Nương nhân đó cũng đưa gửi một chiếc hoa vàng và dặn Phan nói hộ với chàng Trương (rằng) nếu ...*

Em tự làm tiếp cho trọn câu. Em hãy cho biết trong ví dụ này có mấy người và đó là những ai.

4. Chú ý cách dùng dấu câu khi tạo ra lời dẫn trực tiếp và cách dùng từ đệm *rằng* khi tạo ra lời dẫn gián tiếp.

5. Tham khảo hướng dẫn ở *Gợi ý làm bài* của bài tập 4 trên đây :

Chú ý : Một trong những cách viết câu của em trước lời dẫn có thể như sau : "Chắc bạn đã biết, trong *Tuyên bố* về quyền trẻ em, người ta đã đưa ra lời kêu gọi...".

6*. Trong bài luyện tập này có hai nhân vật, một hỏi và một đáp. Khi dẫn lời của hai nhân vật này, cần chú ý :

– Đổi ngôi nhân xưng thứ hai (*Ruồi kia, mi*) trong lời hỏi của Ngọc Hoàng bằng từ thích hợp thuộc ngôi thứ ba.

– Đổi ngôi nhân xưng thứ nhất (ba tiếng *con*) trong lời đáp của Ruồi xanh bằng từ thích hợp thuộc ngôi thứ ba.

Cách đổi giản đơn nhất là nhắc lại tên gọi hai nhân vật này như trong truyện.

Chú ý : Để dễ làm việc, có thể đổi *thị uy* bằng "ra oai mắng lớn".